

byggnadsvård

Östra Vingåkers kyrka

Östra Vingåkers socken, Katrineholms kommun, Strängnäs stift,
Södermanlands län

Antikvarisk medverkan
Borttagande av bänkar 2012

Eva Wockatz

Östra Vingåkers kyrka

Östra vingåkers socken, Katrineholms kommun, Strängnäs stift,
Södermanlands län

Antikvarisk medverkan
Borttagande av bänkar

Eva Wockatz

Rapport 2013:07

© 2013 Sörmlands museum

Beställningar kan göras hos:
Landstinget Sörmland
Kultur & Utbildning Sörmland
SÖRMLANDS MUSEUM
Box 314, S-611 26 Nyköping
arkiv.bibliotek@dll.se
www.sorlandsmuseum.se

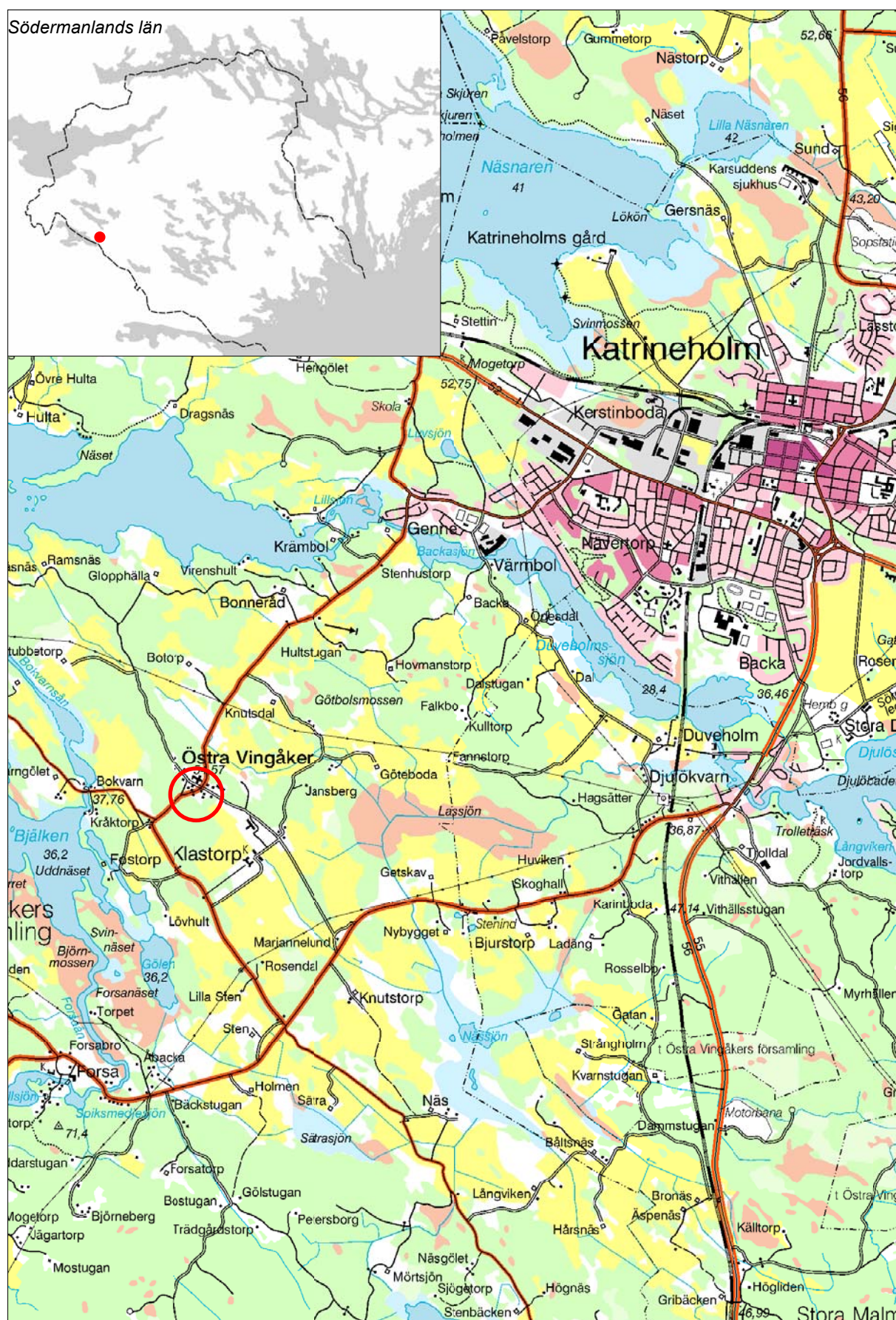
Författare: Eva Wockatz, byggnadsantikvarie
Omslagsbild: Bänk under södra läktaren i Östra Vingåkers kyrka.
Foto: Eva Wockatz (Slm D13-0194)
Foto, där ej annat anges: Eva Wockatz, Sörmlands museum
Diarienummer: KN-KUS12-063

Allmänt kartmaterial: ©Lantmäteriverket. Ärende nr MS2006/01672

Nyköping 2013

Innehåll

INLEDNING	5
Bakgrund	5
Antikvarisk medverkan	5
Översiktlig beskrivning av Östra Vingåkers kyrka	6
Historik med relevans för ärendet	6
UTFÖRDA ÅTGÄRDER	7
KULTURHISTORISK BEDÖMNING AV UTFÖRDA ÅTGÄRDER	7
Källförteckning	9
Administrativa uppgifter	9

1 Utdrag ur Gröna kartans blad (GSD) Katrineholm 9G NV med Östra Vingåkers kyrka markerad.
Skala 1:50 000.

INLEDNING

Under 2012 har tre bänkar under södra läktaren tagits bort i Östra Vingåkers kyrka.

Bakgrund

Katrineholmsbygdens församling ansökte den 30 januari 2012 om tillstånd att ta bort tre bänkar under södra läktaren. Ansökan kompletterades den 9 februari 2012. Avsikten med förslaget var att frigöra utrymme under läktaren för att på ett flexiblere sätt kunna använda kyrkorummet.

Länsstyrelsen i Södermanlands län beslutade den 9 februari 2012 med stöd av 4 kap 3 § Lag (1988:950) om kulturminnen mm att lämna tillstånd till sökta åtgärder enligt inkomna handlingar. Enligt länsstyrelsens beslut skulle arbeten utföras med antikvarisk medverkan.

Antikvarisk medverkan

I enlighet med länsstyrelsens tillstånd har Sörmlands museum medverkat som antikvarisk expert vid utförda arbeten i Östra Vingåkers kyrka. Ett startmöte hölls den 16 mars 2012. Slutbesiktning av arbetena genomfördes den 21 februari 2013.

2 Östra Vingåkers kyrka med norra sidoskeppet sett från orgelläktaren i väster, april 2006 (Slm D13-0195).

Översiktlig beskrivning av Östra Vingåkers kyrka

Östra Vingåkers kyrka uppfördes under åren 1749 till 1753 efter ritningar av Pehr Sundling som en korskyrka med en utskjutande sakristia i öster. Kyrkans murar är uppförda i tegel, putsade och avfärgade i brutet vitt. Kyrkans mansardtak täcks av skivtäckt, fabrikslackerad plåt.

Långhuset och korsarmarna har lackerade golv av spontade brädor. Gångarna mellan bänkkvarteren täcks av röda mattor. Väggarna är putsade och avfärgade i en vit nyans. Kyrkrummets fönster markeras av breda, rundbågiga nischer. Karmar, dörrblad och fönsterbågar är målade i pärlgrått. Kyrkorummet täcks av mötande, putsade trätunnvalv, vilka är avfärgade vita. I taket sitter enkla takrosetter. Kyrkan har läktarunderbyggnader under samtliga läktare. Kyrkans interiör upplevs som ett enhetligt, enkelt kyrkorum med en relativt klar 1700-talskaraktär, trots att en stor del av ursprunglig inredning har ersatts eller byggts.

Historik med relevans för ärendet

Läktarunderbyggnaden under orgelläktaren i långhusets västra del inreddes 1998-1999, då utrymmet inreddes för sakristia och förberedelserum och den gamla trapphallen revs. Samtidigt togs tre bänkar bort under västläktaren. I den norra trapphallen avdelades ett rum till förråd och städutrymme. I den södra trapphallen byggdes en toalett om. 2003 togs ytterligare sex bänkar bort, tre bänkar under norra läktaren och tre bänkar under södra läktaren, samt fyra bröstningar/skrank.

3 Bänkarna i det västra bänkkvarteret under södra läktaren innan demontering. Foto vid startmötet i mars 2012 (Slm D13-0196).

UTFÖRDA ÅTGÄRDER

Tre bänkar under södra läktaren, västra bänkkvarteret, har tagits bort. Bänkarna var i vardera bänkgaveln fastskruvade i golvet med spårskruv. Efter borttagning av bänkarna syns skruvhålen och ljusare träpartier i golvet, där bänkens stöd har varit placerade. Med tiden kommer de ljusare partierna på trägolvet att mörkna. Bänkarna märktes på undersidan med blyerts och förvaras nu i Nordanåskapellet, Katrineholms gamla kyrkogård. Bänkarna är upplagda på trä-reglar. Uppgifter om de tre bänkarna, liksom de sex tidigare borttagna bänkarna och fyra bröstningar/skrank, är medtagna i inventarieförteckningen.

KULTURHISTORISK BEDÖMNING AV UTFÖRDA ÅTGÄRDER

Kyrkorummet är stort och flera av bänkarna nyttjas inte för gudstjänstbesökare. Med anledning av detta hade församlingen önskemål om att frigöra utrymme för att kyrkorummet skulle kunna användas flexiblere än med fast bänkinredning. Bänkinredningen är intakt i långhuset och bänkraden intill södra väggen är kvar, varför Sörmlands museum anser att borttagandet av de tre bänkarna inte påverkar kyrkans kulturhistoriska värden. Det är dock angeläget att utrymmet inte i en framtid nyttjas som avställningsyta, vilket skulle påverka upplevelsen av kyrkorummet på ett negativt sätt.

Redovisade arbeten har utförts med antikvarisk medverkan och i samråd i enlighet med Länsstyrelsens beslut. Arbeten godkänns härmed.

4 Samma parti efter borttagandet. Fotografi från slutbesiktningen i februari 2013 (Slm D13-0197).

5 Utrymmet under södra orgelläktaren vid slutbesiktningen i februari 2013 (Slm D13-0198).

6 Bänkarna var fastskruvade i trägolvet med spårskruv (Slm D13-0199).

7 Bänkarna är undanställda i Nordanåskapellet och vilar på träreglar (Slm D13-0200).

Källförteckning

Arkiv

Sörmlands museums arkiv, Nyköping

Litteratur

Schnell, I. , Sörmländska kyrkor 34, Östra Vingåkers kyrka, 1944, 1961, 1971

Riksantikvarieämbetets digitala bilddatabas, Kulturmiljöbild

Opublicerat material

Kyrkokaraktiseringsprojektet. Inventering av kyrkor i Katrineholm kommun, Södermanlands län, Strängnäs stift, 2006

Muntliga uppgifter

Katrineholmsbygdens församling, Gert Eriksson

Administrativa uppgifter

Fastighetsuppgifter

Objekt: Östra Vingåkers kyrka

Kommun: Katrineholm

Fastighetsbeteckning: Katrineholm Östra Vingåkers kyrka 1:1

Socken: Östra Vingåker

Stift: Strängnäs

Län: Södermanland

Ekonomisk karta: Katrineholm 9G 7d

Författningsskydd

Lag (1998:950) om Kulturminnen m m

Kyrkor uppförda före utgången av år 1939 skyddas enligt 4 kap. 3 § Lag (1998:950) om kulturminnen mm (KML). Enligt denna lag ska alla kyrkobyggnader och kyrkotomter som tillhör Svenska kyrkan samt alla begravningsplatser vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas. För byggnader och anläggningar som tillkommit före 1940 gäller att de inte på något väsentligt sätt får ändras utan Länsstyrelsens tillstånd. Detta tillståndskrav gäller också för vissa, särskilt utvalda byggnader och anläggningar som är yngre och som har höga kulturhistoriska värden. Kyrkliga inventarier av kulturhistoriskt värde ska förvaras och vårdas väl. Varje församling ska föra en förteckning över sådana inventarier.

Projektrelaterad information

Fastighetsägare: Katrineholmsbygdens församling, Gert Eriksson, Bievägen 3, 611 46 Katrineholm

Beställare: Katrineholmsbygdens församling, Bievägen 3, 611 46 Katrineholm

Entreprenör: Katrineholmsbygdens församling

Antikvarisk konsult: Eva Wockatz, Sörmlands museum, Box 314, 611 26 Nyköping

Övriga uppgifter

Länsstyrelsen i Södermanlands län, beslut 2012-02-09, dnr 433-562-2012

Sörmlands museum, dnr KN-KUS12-086

Dokumentationsmaterial

Dokumentationsmaterial i form av arbetsmaterial och fotografier förvaras i Sörmlands museums arkiv, Nyköping.